

XIII Pielisen altaan symposium pe 19.9.2008 klo 13-17

Maakunnat kansakunnan rakentamisessa

Dosentti, pääsihteeri Raimo Savolainen

Arvoisa kyläpäällikkö, hyvät kuulijat!

Suomalainen kansakunta on saanut erityisen paljon huomiota viimeisen kymmenen vuoden aikana, kun on vietetty monien kansallisten merkkihenkilöiden juhlavuosia kuten Zackris Topeliuksen, Elias Lönnrotin, J. L. Runebergin ja J. V. Snellmanin syntymän 200-vuotisjuhlia tai ihan viime vuosina Mikael Agricolan juhlavuotta kuten myös itsenäisyyden 90-vuotispäiviä. Kansalaisia on haastettu eri tavoin ajattelemaan sitä, miten satoja vuosia on yhdessä kehitetty suomalaista elämämuotoa.

Juhlavuodet eivät suinkaan ole tähän loppuneet vaan tänä ja ensi vuonna muistellaan vuosien 1808 ja 1809 tapahtumia, jotka kuuluvat Suomen valtiollisiin merkkivuosiin: alkoi Suomen sota, jonka monet taistelut hyvin tunnetaan; Porvoon valtiopäivät kokoontuivat; solmittiin Haminan rauha; perustettiin oma keskushallinto; syntyi autonominen Suomi, Suomen suuriruhtinaskunta. Kansainvälisesti tapahtumat oli sysännyt liikkeelle Napoleonin sodat.

Merkkivuosien teemojen kokoamiseksi valtioneuvoston kanslia asetti kesäkuussa 2006 laajapohjaisen Merkkivuosi 1809 -valtuuskunnan, jonka puheenjohtajana on pääministeri Matti Vanhanen sekä varapuheenjohtajina nykyisen ja edellisen hallituksen pääministerin sijaiset valtiovarainministeri Jyrki Katainen ja kansanedustaja Eero Heinäluoma. Vaikka valtuuskunnassa riittää arvovaltaa ja asiantuntemusta, valtiovalta ei kuitenkaan aio sanella kansalaisille mikä on merkittävää ja mitä pitää juhlia. Päinvastoin valmistelutyöstä vastaavan toimikunnan käytännön tavoitteena on edistää tuoreimpaan tutkimukseen perustuvan kuvan täsmentymistä tästä ajasta.

Merkkivuoden teeman ”Kansakuntaa rakentamaan” toivotuksen avulla halutaan tarjota välineitä oman aikamme ymmärtämiseen sekä sen tapahtumien jäsentämiseen unohtamatta valtiollisten tapahtumien heijastumista kansalaisten arjessa. Tavoitteena on edistää maamme historian yhden merkittävimmän aikakauden ja sen kansainvälisen taustan tuntemusta. Sen kautta kansalaiset voivat ymmärtää oman maansa historiaa osana Euroopan historiaa sekä pohtia Suomen paikkaa ja tulevaisuutta nyky maailmassa tässä yhteydessä. Lisäksi Suomen merkkivuosi toteutetaan laajassa yhteistyössä Ruotsin ja Venäjän vastaavien hankkeiden ja muiden yhteistyötahojen kanssa. Lähtökohtana on, että Ruotsin ja Venäjän ajat Suomessa muodostivat maamme historiassa toisiinsa liittyvät vaiheet ja niiden vaikutus tuntuu yhä. Yhteinen perintö on haluttu kiteyttää merkkivuoden logoon.

Laajan valmistelutyön lopputuloksena tämän vuoden alussa teemoja on ehditty avata laajassa kansainvälisessä ja kansallisessa konferenssissa Helsingissä ja Lahdessa. Varsinaiset valtiolliset päätilaisuudet alkavat tämän vuoden marraskuussa Oulussa Barentsin alueen tulevaisuusfoorumin merkeissä. Ensi vuoden maaliskuussa kokoonnutaan valtiopäivien 200-vuotistilaisuuteen Porvoossa, elokuussa Itämeren tulevaisuuskonferenssiin Haminassa ja lokakuussa valtioneuvoston 200 -vuotistilaisuuteen Turussa. Näiden lisäksi verkkosivujen www.1809.fi tapahtumakalenteriin on kirjattu jo useita satoja tilaisuuksia ja lukumäärä karttuu päivittäin.

On kuitenkin pidettävä mielessä, että ohjelmiston laajuus ei suoraan heijasta valtiovallan resursointia vaan ohjelmisto on satoa kansalaisyhteiskunnan liikkeellelähdestä eri puolella Suomea. Lukuisat julkiset ja paikalliset yhteisöt ovat yksin tai yhteistyössä merkkivuoden toimikunnan kanssa ottaneet haasteen vastaan ja omilla resursseillaan lähteneet monipuolisesti järjestämään merkkivuoteen liittyviä tilaisuuksia. Yhteistä kaikille on, että kukin tilaisuus saa runsaasti näkyvyyttä

merkkivuoden verkkosivuilla. Tärkeintä on, että verkkosivujen kautta ohjelmatiedot kanavoidaan opettajien ja koululaisten hyödyksi aikajanan, elämäkertojen, asiakirjojen, lehtikirjoitusten, tv- ja radio-ohjelmatietojen ja artikkeleiden lisäksi.

Hyvät kuulijat!

Viimeisen kymmenen vuoden ajan tapahtunut Suomen tarinan konkretisoituminen erilaisten juhluvuosien tilaisuuksissa ja niihin liittyvä erilaisten kulttuuritapahtumien liikekannallepano on piirtänyt selvästi esiin sen, miten paljon suomalaisuuden kehityksestä on tapahtunut, eikä pelkästään viimeisessä 200 vuodessa, vaan vähintään viimeisen 1 000 vuoden aikana. Tarinan tekee mielenkiintoiseksi se, että kansallinen yhteen hiileen puhaltaminen tai edes jonkinlainen valtiomuodostus ei ole ollut aina itsestään selvyys heimomaakuntien sävyttämässä Suomessa eikä kumpikaan ole sulkenut toisiaan pois.

Tosiasia kuitenkin on, että suomalaisen kansakunnan rakentamisessa sai kulua monta vuosisataa ennen kuin suomalaisen sivistyksen esitaistelijat ja modernin yhteiskuntarakenteen kehittäjä J. V. Snellman saattoi todeta: ”Minulla on totisesti jo nuoruuden päivistä ollut vakaa usko kansallistunteen isosta voimasta.” Historiallisen kehityksen perustalta kansallisuus hänen mielestään merkitsi ennen kaikkea kansallisen sivistyksen omaleimaisuutta, joka perustui menneiden sukupolvien luomaan traditioon. Tapahtuneen kehityksen myötä kansallisen omaleimaisuuden syvin ydin piilee maakunnallisessa erityislaatuudessa, kuten hyvin ymmärrämme täällä tänään savusaunan tuoksussa tai muikkujen ja naurispuuron äärellä, kun katse lepää maisemien kauneudessa puhumattakaan käsin kosketeltavasta sivistyksen ilmapiiristä.

Kansakunnan rakennustyön kestävä perusta onkin kartutettu siitä, että herätyspuudon kohteena ei ollut yhtenäinen väestö vaan useisiin maakuntiin pirstoutunut asukkaiden elämän todellisuus. Ajan myötä katse on kohonnut oman suvun ja heimon piiristä kotipitäjän ulkopuolelle oman maan ja kansan hahmottamiseen. Oman maan tuntemus oli pitkään heikkoa kaikissa maan osissa. Snellman koetti monella tavalla saada korjausta asiaan ja opetti asiaa esimerkiksi talonpojille suomeksi Maamiehen ystävän ensimmäisessä numerossa:

” Lieneekö moni meidän maanmiehistä ikään ajatellutkaan sen asian päälle, mitä hän se Suomi ja Suomalaiset tahtoo sanoa? – Pyhästä Raamatusta sen kyllä arvaa, ettei Adami Suomessa asunut. Ei koko Raamatusta Suomalaisista ollenkaan erittäin puhuta, vaika kyllä monta muuta kansakuntaa mainitaan. Näistä Finnistä puhuvat jo maailman visaat, jotka elivät sata ja toista sataa vuotta jälkeen Kristuksen syntymän. Niinä aikoina luultan Suomalaisten asuneen Venäjän ja Puolan maassa aina ison pohjameren etelä puolella. Muilta isommilta ja väkevämmiltä kansoilta ahistettiin he siitten pakenemaan pohjaan päin pitkin tämän meren itäpuolta. Niin joutuvat Karjalaiset ja Hämmäläiset tänne nykyiseen Suomenmaahan. Karjalaisia ovat Savolaiset, Pohjalaiset ja Viipurin Läänin asukkaat, mutta etälen maan miehet, niinkuin Uuden-maan ja Turunläänin asukkaat, ovat Hämmäläisten sukua. Että nämät, Karjalaiset ja Hämmäläiset, ovat valdasuvut Suomenmaassa, se siitä ymmärretään, että vanhat Ruottalaiset kirjat eivät mainitte muita Finniä kuin näitä kahta sukua ja Lappalaisia, jotka myöskin ovat Suomen sukua.”

Perimältään suomalaiset ovat tulosta miltei jokaisesta ilmansuunnasta. Kauan kului kuitenkin aikaa sivistyksen syttymiselle. Kristinusko on länsimäisen sivistyksen perusta mutta Kristuksen syntymän aikoihin karussa Pohjolassa harvalukuinen väestö elätti itsensä metsästyksellä ja kalastuksella kun tuottoisa maanviljelys kukoisti jo Välimeren alueella. Vasta 800-luvun alussa katolinen kirkko päätti ryhtyä aktiiviseen lähetystyöhön maailman pohjoislaidalla. Paavi päätti laajentaa lähetystyötä Suomeen, koska saksalais-roomalaisen keisarin ristiritarit valtasivat maaperää Baltiassa.

Rooma ymmärsi suomalaisten kristittyjen etuvartioaseman roolin Novgorodin suuntaan ja otti Suomen piispan, papiston ja koko kansan suojelukseensa. Alkaen Suomen länsirannikolta väestöä alettiin sulattaa hitaasti mutta varmasti maanosan katoliseen yhtenäiskulttuuriin. Kuitenkin harvaanasutulla laajalla alueella Karjalassa ja Lapissa kansan onnistui pitämään kiinni perinteistään. Eristyneisyyttä lisäsi vielä se, että Pähkinäsaaren rauha jakoi ensin Karjalan Ruotsin ja Novgorodin kesken. Sittemmin Täyssinän rauhassa alue siirtyi Moskovan valtapiiriin kunnes 1617 Stolbovan rauhassa alue siirtyi Ruotsin yhteyteen. Käkisalmen lääninä alueeseen kuului Laatokan- ja Pohjois-Karjala.

Ruotsin valta ei tuonut pitkään aikaan muutoksia Suomen eri asutuskeskuksiin, jotka säilyivät heimoperäisinä. Vaikka Varsinais-Suomi, Häme ja Karjala oli koottu yhteiseen rintamaan puskuriksi itään, tosiasiasa ne olivat löyhässä yhteydessä Ruotsiin. Eroa emämaahan teki lisää uskonpuhdistus ja sen levittämä lukutaito. Kirkon ja hengenenlänän johdossa oli suomalaisesta kansallisuudesta tietoisia miehiä, jotka selvälinjauaisesti pyrkivät oman kansallisen sivistyksen kehittämiseen. Agricolasta Sorolaiseen tunnetaan 40 suomenkielistä kynänkäyttäjää, jotka julkaisivat 60 painotuotetta ja useita muita käsikirjoituksia. 1500-luvulla Suomen kansallinen omaleimaisuus alkoi hahmottua.

Konkreettisesti tilanne muuttui Suomen kenraalikuvernöörin viran perustamisen myötä. Pietari Brahen aikana elettiin todellista kreivin aikaan. Kun hän oli saanut Kajaanin vapaaherrakunnan läänityksekseen, hänen lukuisat tarkastusmatkansa toivat kuninkaallisia tuulahduksia myös Karjalaan. Matkojensa tuloksia Brahe kuvasi Tukholman valtaneuvostolle monissa raporteissaan.

Erityisen lämpimiä terveisiä Tukholman hoviin kenraalikuvernööri toi juuri Karjalasta, jonka luonnosta ja luonnonrikkauksista hän antoi myönteisen kuvan.

Hänen mukaansa merien ja järvien kalojen runsaus voitti kaikki tunnetut maat. Metsät olivat täynnä arvokasta riistaa. Kreivi Brahen mielestä jos Jumala vain kaiken oikein soisi päästä kukoistamaan, Suomea voisi verrata johonkin Euroopan kuningaskuntaan eikä niin pieneenkään. Havaintojen puolesta todisti Brahean kaupungin perustaminen Lieksanjoen luo 1653 Vienan kaupan tueksi.

Suurten nälkävuosien aikana Karjalan kuningaskunta osoitti voimaansa, kun kruunun edun yksipuolinen tähdentäminen meni asukkaiden mielestä liian pitkälle paikallisten kustannuksella. Valtaapitäviä ei liikuttanut kärsivä kansa vaan huoli talouden sekasorrosta. Tilanne kärjistyi Pohjois-Karjalassa, jossa veroja kerättiin säälimättömästi eikä lainoja annettu hädän lieventämiseen. Vihattu veronkantokirjuri Simo Afflect eli Simo Hurta yritettiin tappaa monta kertaa. Lopputuloksena kansa poltti sekä Nurmeksen hovin ja Pielisjärven vuokrakartanon.

Uudenkaupungin rauhassa 1721 Venäjä sai Liivinmaan, Viron, Inkerin ja Karjalan. Itäraja vedettiin Viipurin länsipuolelle. Uusi raja halkaisi Suomen kahtia. Läntisestä Suomesta Venäjän yhteydessä muodostettiin Viipurin kuvernementti, jonka asukkaat saivat pitää luterilaisen uskon ja Ruotsin vallan aikaiset lakinsa ja välttivät maaorjuuden. Pohjois-Karjala liitettiin Kyminkartanon lääniin. Ruotsin suurvalta-aseman menetys vaikutti Suomen asemaan. Suomi oli jälleen Ruotsin valtakunnan etumuuri, ulkovarustus.

Ruotsin valtakunnan yhteydessä suomalaisten asema oli kulkenut lähetysmaasta läänitysmaaksi, suurvallan idän etuvartiosta erillisasemasta kiinni pitäväksi maakuntien rintamaksi. Suomalaisten keskuudessa alkoi nousta 1700-luvun jälkipuoliskolla tietoista pyrkimystä puolustaa oman kansan arvoa ja mainetta, ettei se tyystin jäisi voimakkaan ruotsalaisen vaikutuksen varjoon. Suuri sillanrakentaja oli Turun Akatemian piirissä Henrik Gabriel Porthan, jonka kiinnostus Suomen kansaa ja luontoa kohtaan vei hänet pitkille tutkimusmatkoille Pohjanmaalle ja Karjalaan.

Nopeasti hänen silmänsä aukenivat rannikoiden ja sisämaan järvisuutujen välisille suurille kulttuurisille ja taloudellisille eroille. Hän löysi kaksi erilaista Suomea: rannikoiden Ruotsin yhteydessä keskiajalta olleet kulttuuriseudut ja sisämaan suuret järvi- ja metsäseudut, jossa vanhat tavat ja murteet olivat säilyneet hämmästyttävällä tavalla.

Porthan ryhtyi keräämään ja julkaista sitä, mikä oli tärkeä lähtökohta suomalaisen kansanperinteen tutkimukselle. Se loi perustaa ajatukselle Suomesta ja sen kansasta erillisenä kansakuntana. Porthan ei nähnyt mitään ristiriitaa siinä, että hän eli suomalaisena Ruotsin valtakunnassa. Isänmaallisuuttaan hän toteutti kansanvalistuksella ja uudistustavoitteilla.

Hyvät kuulijat!

Suomalaisten maakunnallinen omaleimaisuus sinetöitiin Suomen sodan päättäneessä Haminan rauhanteossa 17.9.1809, kun Ruotsin 29 läänistä kuusi valtakunnan suomalaisessa osassa sijannutta läänii siirtyi Venäjän yhteyteen. Ruotsi ei siis luovuttanut ”Suomea” sinänsä vaan Ruotsin suomalaisen alueen läänit luettiin rauhansopimuksessa yksitellen. Siten Suomen suuriruhtinaskunnan Venäjän keisarikunnassa tulivat muodostamaan Turun ja Porin, Uudenmaan ja Hämeen, Kyminkartanon, Savo-Karjalan, Vaasan ja Oulun lääni. Vuonna 1812 suuriruhtinaskuntaan yhdistettiin Uudenkaupungin ja Turun rauhoissa menetetyt alueet, joista muodostettiin Viipurin lääni.

Sodan aikana venäläiset olivat vallanneet maan käytännössä maakunta kerrallaan lääneittäin. Sota oli vielä kesken, kun venäläisen ylipäällikön käskystä heinäkuussa 1808 alettiin valita lähetyskunnan jäseniä lähetettäväksi keisarin luo Pietariin. Koska vaaleja ei lykätty sodan loppuun asti, lähetyskunta jäi edustamaan vain venäläisten

hallussa olevia Uudenmaan ja Hämeen lääniä, Turun ja Porin lääniä, Kymenkartanon lääniä ja Vaasan lääniä. Kun Oulun läänin edustajat ehdivät tammikuussa 1809 vihdoon Pietariin, oli Suomen valtiollista asemaa koskevat suuret ratkaisut jo tehty. Savo-Karjalan läänin edustajat eivät koskaan ehtineet Pietariin.

Haminan rauhansopimuksessa syntyi valtio-oikeudellisesti suomalainen valtio-alue, joka ensi kerran edes tyydyttävästi kattoi perinteiset suomalaisten asuttamat ja etnisesti suomalaiset alueet. Järjestelyt vastasivat kuitenkin enemmän poliittisia intressejä kuin väestön herättämiä tarpeita, joiden arkea sävytti paikallaan pysyminen. Snellmanin havaintojen mukaan tähän yhdistyi suuri tietämättömyys kaikesta, mitä on hiukankin kauempana kotinurkista. Kansan keskuudessa jokainen tunsi jonkin verran kaupunkiin johtavan tien lähiympäristöä, mutta muuten kaikki kotiseurakunnan ulkopuolella oli tutkimatonta maata.

Maan säätyjen lisäksi kansan syviä rivejä eivät voineet heti vakuuttaa Porvoon valtiopäivien juhlavat päätökset maan vanhojen lakien voimassa pysymisestä, erillisalueen kohottaminen kansakunnaksi kansakuntien joukkoon, oman keskushallinnon perustaminen ja itsenäisen tulo- ja menoarvion saaminen. Ratkaisu kansan kokoamiseen uuden hallitsijavallan piiriin tässä vaiheessa oli ”alttarin ja valtaistuimen liitto”, jonka mukaisesti papisto uudelle hallitsijavallalle kuuliaisena luki kansalle keisarillisia rukouspäiväjulistuksia uuden valtakunnanyhteyden edullisuudesta.

Käytäntö astui voimaan heti, kun venäläiset saapuivat maaliskuussa 1808 Turkuun paraatimarssia ja ylipäällikkö vetosi tuomikapituleihin kansan rauhoittamiseksi. Tämän mukaisesti Turun piispa Jacob Tengström julisti, että kansan osanotto taisteluun oli rikos uusia vallanpitäjiä vastaan. Papeille lähettämässään kiertokirjeessä Tengström korosti lisäksi, että pappien tuli käyttäytyä kuin ”Rauhan Evankeliumin rehellisten saarnaajien tulee ja sopii ”sekä ”kehottaa kansaa alistumaan kaikkivaltiaan

suojelukseen ja noudattamaan Korkean Esivallan lakeja ja sen määräyksiä ja pysymään erossa rikollisista yrityksistä”.

Messuissa ylistysvirsiä ja Raamatun tekstien lukemisen lisäksi seurakunta seiso nyt myös keisarillisia kuulutuksia luettaessa. Kun pappi luki rukouspäiväjulistuksen saarnatuolista, keisarin isällisen suojelevat sanat kansalleen kaikuivat maan kaikissa kirkoissa samana pyhänä. Pappien valjastaminen jatkuvuuden takaamiseen toimi hyvin, koska olihan esimerkiksi Karjalan asioiden edistäjänä puoli vuosisataa toiminut kahdessa polvessa kaksi Steniusta, Korpi-Jaakko ja Koski-Jaakko Pielisjärven seurakunnan kirkkoherroina. Seudun väestöä innoittaen he kehittivät maanviljelytekniikkaa, järjestivät rajaseudun puolustusta ja tekivät tarmokkaita esityksiä valtiopäiväedustajina Tukholmassa. Kansa oli tottunut luottamaan paimeniinsa, jotka johtivat joukkoja edestä.

Suomalaisen kansallisuuden herätystyössä oli alusta asti kysymys omilla juurillaan elävän ja kotiseutuunsa samaistuvan väestön elinolosuhteiden kehittämistä ja sitä kautta tietoisuuden kohottamisesta yleisiin asioihin. Snellmanin kansallisuusohjelma ei perustunut kansakunnan rakentumiseen isällisellä ohjauksella tai ylhäältä tulevan sanelupolitiikan kautta vaan väestön oman heräämisen kautta sivistyksen voimalla.

Omille pohjalaisille juurilleen uskollisena mutta paljon liikkuneena ja kosmopoliittisesti ajattelemaan tottunut Snellman puhui kansallishengestä. Kysymys oli eräänlaisesta historiantajusta, joka toi yksilöille suuren vastuun tiedostaa roolinsa oman sukupolvensa aikana. Tärkeintä oli kasvaa vakaumukseen, että hänen velvollisuutensa oli toimia yhteisen edun parhaaksi. Tällaista voimaa Snellman on nimittänyt isänmaallisuudeksi, jonka ”avulla kansakunta tarpeen mukaan joko sulauttaa itseensä tai torjuu siihen tunkeutuvat vieraat ainekset”. Osoitamme isänmaallisuuttamme varmimmin antamalla vastaanottamallemme kulttuurille kansallisen muodon. Näitä hautomoita ovat juuri maakunnat olleet. Erityisen selvästi

tämä korostuu juuri täällä Karjalassa, lännen ja idän rajalla, kaukana metropoleista mutta kotiseutu sydämessä.

Hyvät kuulijat!

Suomalaisen kansakunnan rakennustyössä on aina punaisena lankana ollut kulloistenkin olosuhteiden hyödyntäminen: on tiedostettu historiallinen tilanne ja toimittu sen mukaan. Suuri harppaus olojen hyödyntämisessä otettiin, kun Suomi liitettiin melkein 200 vuotta sitten Venäjän keisarikuntaan omana erillisalueenaan. Kansakunta alkoi kehittyä itsevaltiuden suojissa 600-vuotisen ruotsalaisen hallintoperinnön jatkuvuudessa. Kahden suurvallan voimamittelön seurauksena saadut edut onnistuttiin säilyttämään, koska kehitystä vahvisti kansallisen tietoisuuden herääminen. Henkinen itsenäisyys alkoi kansan keskuudessa nostaa päätään ja vahvistua monien kansallisten herättäjien toimesta. Ruotsinkielinen eliitti alkoi hahmottaa kansan kokonaisuuden ja suomenkielinen kansa sivistyä omalla äidinkielellään. Suomalaiset oppivat Snellmanin, Runebergin, Lönnrotin, Castrénin, Topeliuksen ja monen muun vaikutuksesta tuntemaan isänmaansa, oivaltamaan omat lahjansa eli yhdellä sanalla luottamaan itseensä.

Kansallisen heräämisen lopputuloksena vahva kotimainen hallinto ja kansan isänmaallisuus pelastivat 1800-1900-lukujen vaihteessa suomalaisen valtiokokonaisuuden, kun sotilaallisen turvallisuuden nimissä peräkkäisten kansainvälisten kriisien olosuhteissa Venäjä yritti sulauttaa melkein 100-vuotiaan reuna-alueensa valtakuntaansa. Tehokkaana puskurina näitä venäläistämisyarkimyksiä vastaan Suomessa toimi parlamentaarinen senaatti, sen alaisuudessa suuri määrä suomalaisia virastoja sekä säännölliset valtiopäivät.

Samalla tavalla kansakunnan koskemattomuutta onnistuttiin suojelemaan Venäjän vallankumouksen aikana. Lopputuloksena maa kykeni julistautumaan itsenäiseksi ja selviytyi sitä seuranneesta sisällissodasta. Kansakunnan henkisen perinnön varassa voitiin jatkaa täysin entiseltä pohjalta; nimiliput olivat vain vaihtuneet: suuriruhtinaskunnasta tuli tasavalta ja senaatista valtioneuvosto, mutta suomalaiset pysyivät suomalaisina.

Kaikki palautuu Snellmanin reseptiin menestyä kansalaisena. Se tarkoittaa yksittäisen ihmisen voimaa pitää omasta vakaumuksestaan kiinni. Itse hän ponnisti yhä uudelleen samoista perusasioista, joista palavin oli rakkaus kotiseutuun. Hänen ohjelmansa ydin oli sivistyksen voima, joka oli yhdistelmä kotiseuturakkautta, kansallistunnetta ja kykyä tulla toimeen muiden kansakuntien kanssa: ”Jokainen pitää luonnollisena että ihminen rakastaa sitä maata, jossa hän on nähnyt päivänvalon, jossa hänet on kasvatettu ja jossa hän on nauttinut ja kärsinyt elämän vaihtuvista iloista ja suruista. Mutta vielä luonnollisempaa on, että hän rakastaa sitä henkistä olemassaoloa, joka on myös hänen omakseen tullut, kansakuntansa tapaa ajatella ja toimia, isänmaansa kieltä, tapoja ja lakeja, sanalla sanoen oman kansansa historiaa ja hänen ajalleen jättämää perintöä. Ilman tällaista rakkautta myös yksilön sivistys irtoaa juurista, jotka ruokkivat sitä, saavat sen kantamaan hedelmää ja siten edistämään inhimillisen kulttuurin kehitystä.”

Ja lopuksi hyvät kuulijat!

Sivistyksestä on oikeastaan kaikki tarpeellinen sanottu Aleksis Kiven ”Seitsemän veljeksen” ensipainoksen esipuheessa, jossa Snellman muistutti, ettei kirjailija ole antanut yhden ainoankaan noista seitsemästä veljeksestä saada loppuansa hirsipuussa vaan kuinka he oman kokemuksensa ja miettimisensä kautta saivat löytää sivistyksen arvon ja saivat omin voimin ponnistaa ylös hurjasta ja raa’asta metsäelämästään

ihmiselle sopivaan sivistykseen ja tapoihin. Mitä muuta suomalaisten 1000-vuotinen tarina on ollut!

Kuitenkaan kansakunta ei ole koskaan valmis. Jokaisessa meissä taitaa asua joku näistä seitsemästä veljeksestä kuten jokaisessa esivanhemmassamme kaikissa sukupolvissa ennen meitä. Siksi jokaisen sukupolven tehtävä on kartuttaa vastaanottamansa inhimillisen sivistyksen perintö ja siten kartutettuna jättää se jälkipolville. Tämä on meidän kaikkien todellinen jokamiehen oikeutemme isänmaamme parhaaksi.

Tämä oikeus kristallinkirkastuu myös täällä tänään, josta lämpimästi kiitän Suomen Kotiseutuliittoa, Pohjois-Karjalan valtuuskuntaa, Vuonislahden Taitelijataloa ja Vuonislahden kyläseuraa ja toivotan menestystä esikuvallisella tiellänne rakentaa kansakuntaa!